

*Зам.-министърът на земеделието
инж. Валентин ЧАМБОВ пред сн. „Гора“*

Бъдещето на нашите гори е в ръцете на способни и морални лесовъдци

– Инж. Чамбов, какво бъдеще очаква горите ни, според Вас?

– Бъдещето на горите ни е в ръцете на способни и морални лесовъдци – лесовъдската колегия е тази, на която обществеността е поверила българската гора, и всички ние осъзнато носим отговорност за нейното запазване и подобряване на състоянието ѝ. Надявам се всички политици и хора, от които зависят решенията в горския сектор, да се осланят повече на нас, лесовъдите, при вземането на стратегическите решения и дори на мерките с краткосрочен характер, защото горската система е много чувствителна и всяко решение, което е прибързано и не е взето на базата на лесовъдската теория и практика, рефлектира негативно върху горите ни.

Горите в България изпълняват множество икономически, екологични и социални функции – всички заедно и поотделно те са с голямо значение за устойчивото развитие на страната. От една страна, те осигуряват заетост и препитание на много хора от планинските и селските райони и осигуряват суровинен ресурс за работата на много предприятия от дървообработващата и мебелна промишленост, а от друга – са основен фактор за формирането и поддържането на средата, в която живеем. Затова трябва да търсим разумния баланс между трите функции на горите, за да не се стига до даването или не на приоритет на някоя от тях. През последните години на европейско, а и на национално ниво, лесовъдите оставаме с усещането, че има стъпки за даване на приоритет на екологичните функции на горите. На ниво Европейски съюз бяха приети няколко важни политики и стратегически документи, които дават определяща роля на екологичните изисквания при управлението на сектор „Гори“, като успоредно с това му отреждат място, свързано с осигуряване на доставките на устойчиво стопанисвана и законно добита дървесина за производство на дървесни продукти и енергия. Най-важните политики и стратегически документи са Европейската зелена сделка, Стратегията на ЕС за горите и Стратегията на ЕС за биоло-

гично разнообразие, като последните две са с хоризонт до 2030 година. На национално ниво бяха приети Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и Планът за действие до 2030 година. В момента се работи по изготвянето на нова Стратегия за развитие на горския сектор до 2030 г., като впоследствие предстои актуализация на Стратегическия план за развитие на горския сектор в Р. България. При разработката и актуализацията на последните два стратегически документа не бива да се допуска доминираща роля на която и да е функция на гората за сметка на другите две.

– **Още в началото, след въстъпването Ви в длъжност, започнахте и продължихте с интензивни срещи с представители на горския сектор. Какви основни изводи си направихте и какви основни проблеми дефинирахте?**

– На първо място се установи нуждата от нормативни промени – засега основно в Закона за горите и Наредбата за условията и реда за възлагане изпълнението на дейности в горските територии – държавна и общинска собственост, и за ползването на дър-

весина и недървесни горски продукти, но също така и в Наредба № 8 за сечите в България, Наредба № 5 за строителството в горските територии без промяна на предназначението им и други. Около много от необходимите за промяна норми се обединихме и ще положим усилия реформите да се случат, докато за други от тях, като например съществуването на специални процедури за местни търговци, не можахме да постигнем консенсус и там ще продължим разговорите.

Друга тема, която бе предмет на дискусия, беше принципният въпрос за структурирането на административната и производствената част от горския сектор с основен акцент върху държавните гори. Единодушни сме, че мерки за подобряване на ситуацията са необходими, като е ясно, че на базата на добре изготвен функционален анализ политическото ръководство на Министерството на земеделието и на държавата ще може да вземе адекватно решение за бъдещото развитие в тази насока. Последните ни срещи с Министерството на финансите допълнително налагат мнението, че трябва да бъде търсен или нов подход за организация, или да бъдат доразвити сега

съществуващите модели на управление на българското горско стопанство с оглед изпълнението и на приети от страната ни европейски и международни ангажименти.

Като най-слабо звено в горскостопанската верига по време на тези срещи категорично се очерта дърводобивният процес. Поради липсата на работна ръка и подходящо техническо оборудване дърводобивните фирми не изпълняват ритмично и в срок задълженията си, което води до недостиг на дървесина, както за дървопреработвателните и мебелните предприятия, така и на дърва за огрев за населението. Тук мерките са крайно наложителни и неотложни, като те трябва да имат както нормативен, така и административен характер.

– На заседанието на Националния съвет по горите (НСГ), състояло се на 9 юни, бяха представени приоритетите на Министерството за горския сектор. Какви са те?

– На практика от така определените основни проблеми от проведените интензивни срещи с колегията и бранша идентифицирахме и приоритетите на МЗМ, които бяха обсъждани на първото заседание на новия Национален съвет по горите. Представихме 12 приоритета на Министерството на земеделието за осигуряване на максимална пазарна конкуренция при продажбите на дървесина от държавните горски територии, които основно бяха свързани с повишаване на публичността и прозрачността на механизмите за реализация на дървесина.

Не бе подмината и дълго обсъжданата тема за въвеждане на критерии за категоризация на фирмите, осъществяващи дейности в горските територии, като считам, че моментът за тяхното въвеждане е назрял.

Не на последно място трябва да приоритизираме и дейностите, свързани с обучение и допълнителна квалификация на служителите в регионалните дирекции по горите, държавните предприятия по Закона за горите и техните териториални поделения, което често е negliжирана тема и се повдига спорадично.

– Тъй като една от точките в дневния ред на заседанието на НСГ беше свързана с евентуалната отмяна на заповедта на служебния министър на земеделието и храните от 21 май 2021 г. за спиране на сечите в 30 % от горите с над 100-годишна възраст и на горите покрай реки, язовири и др.,

питаме докъде стигна решението на проблема?

– Тук визираме две различни заповеди от 2021 г., които както и предходните, които бяха отменени с тях, са изготвени по разпореджанието на зам.-министъра, който е бил отговорен в този период за горския сектор. Заповедта РД 49-195/21.05.2021 г., регламентираща определени ограничения при ползването на дървесина около водни течения, язовири, езера и други водоизточници е невалидна поради изтичане на срока ѝ на действие – 31.12.2021 година. Обръщам внимание, че част от тези ограничения вече са намерили отражение в действащата нормативна уредба за нашия сектор, което, считам, че е и правилният подход за намиране на решения по казуси и теми от широк обществен интерес.

Заповед № РД 49-196/21.05.2021, изменена със Заповед № РД 49-398/16.09.2021 г., е все още в сила, като с нея се ограничават с 30 % предвиденото средногодишно ползване във високостъблените гори с възраст над 100 години. Наложеното ограничение не произтича от нормативни изисквания и лесовъдски правила, предвид което получихме редица становища от Лесотехническия университет, Института за гората – БАН, браншови организации и съюзи, с които се иска отмяна на заповедта като лесовъдски необоснована и наанасяща вреди на горския сектор и в трите основни функции на българските гори, включително екологичната.

След получаване на нови становища от Изпълнителната агенция по горите, научните горски организации и от всички, заинтересовани да предоставят такива становища страни, изготвихме доклад, с който запознахме детайлно министъра с наболелия казус. На база на тези становища съм предложил на министъра на земеделието да отмени заповедта, като същевременно създаде и постоянно действаща работна група, която да представя предложения на министрите на земеделието и на околната среда и водите по въпроси, касаещи горските екосистеми от съществено значение за околната среда в страната ни и със значителна важност за европейското горско богатство.

– Вресора, за който отговаряте, влиза дейността на държавните горски предприятия. Да очакваме ли някакви промени там, или какви нови насоки сте поставили пред тях?

– Както отбелязах по-горе, последните ни срещи с Министерството на

финансите налагат обмислянето и на допълнителни алтернативни варианти за контрола и управлението на българските гори. В тази връзка в процес на изготвяне е функционален анализ, на който да стъпим при подготовката от наша страна на варианти за управленски модели на горския сектор у нас, като не бива да отхвърляме и постигнатите успехи с извършените структурни промени през последните 15 – 16 г., без да забравяме и несполучливите решения.

– Какви точно действия за избягване на ограничителни и дискриминационни изисквания при провеждане на процедури за възлагане на дейностите и при продажбата на дървесина ще трябва да се предприемат от Министерството?

– Нормативната уредба и административните актове (заповеди за откриване на процедурите и придружаващата документация, както и общите условия, определени от МЗМ за това) създават известни предпоставки и възможности за въвеждане на субективни ограничителни и дискриминационни изисквания при провеждане на процедури за възлагане на дейностите и при продажбата на дървесина. В самата Наредба за условията и реда за възлагане изпълнението на дейности в горските територии – държавна и общинска собственост, и за ползването на дървесина и недървесни горски продукти (Наредбата) са разписани регламенти, свързани с даване на възможности за въвеждане на допълнителни изисквания за изпълнението на поръчката или за избор на потенциалния клиент при покупко-продажбата на дървесина – на сечища или от склад. Предвид многообразието на процедурите и спецификата на конкретните условия има възможност за въвеждане на специфични изисквания, които при недобросъвестно поведение от страна на възложителя да насочат към определен изпълнител или група изпълнители. В конкретните начини на реализация и процедури също са въведени ограничителни изисквания към изпълнителя, свързани с наличието на техническата и кадровата му обезпеченост, обема на постъпилата, преработената и експедираната дървесина, като посочените от него подизпълнители, които също трябва да отговарят на техническите и квалификационните изисквания за извършване на дейността, когато такива са определени в условията за провеждане на процедурата.

От страна на Министерството ще

упражняваме строг контрол с цел недопускане на субективни ограничителни и дискриминационни изисквания при провеждане на процедурите за възлагане на дейностите и при продажбата на дървесина от държавните горски територии. Мерките, насочени към повишаване на прозрачността и публичността, са тези, които ще възпрат сега съществуващите единични случаи на провеждане на опорочени процедури за реализация на дървесината.

– Проведохте и редица срещи с представителите на дървообработващата и мебелната промишленост и в това отношение какви мерки се набелязват за осигуряване на този бизнес със суровина?

– Като орган, на който е възложено управлението на горския сектор, и в ролята на най-голям собственик на гори на Министерството на земеделието се налага да бъде балансатор между интересите на всички заинтересовани страни в горския сектор – включително и на бизнеса, базиран на дървесината като суровина, от една страна, и от другата страна – местното население, ползващо дървесината за отопление. По време на тези работни срещи бяха изложени и дискутирани основни проблеми на бизнеса, като някои становища получихме писмено. Работим по няколко направления за преодоляване на тези проблеми. Част от тях са свързани с нормативни или административни мерки на национално ниво, а друга част са от организационен характер – на ниво държавно предприятие или негови териториални поделения. Тези, които са от организационен характер, на първо време са свързани със своевременното организиране и провеждане на достатъчно на брой процедури с цел предоставяне на цялата възможна дървесина, предвидена за ползване по горскостопански план. Ще направим анализ за възможното увеличаване на предлагането на дървесина чрез допълнително комплектоване на насаждения, предвидени за ползване в горскостопанските планове предвид факта, че обикновено всяка година остава неусвоен обем дървесина от обекти, оставащи като преходни за следващата година. Същото е добре да бъде компенсирано именно тази година поради създалата се ситуация на остър недостиг на суровина на пазара и изключително високите цени в момента, което считам ще внесе известно успокоение в донякъде изкуствено насаденото напрежение.

Надявам се, че в най-скоро време ще бъде отменена Заповед № РД 49-398/16.09.2021 г. на министъра на земе-

делието, храните и горите, ограничаваща с 30 % предвиденото средногодишно ползване във високостъблените гори с възраст над 100 г., което допълнително ще допринесе за облекчаване на недостига на суровини за българския бизнес, в който са заети десетки хиляди български граждани и осигуряващ сериозен брутен вътрешен продукт чрез ползване на местен и възобновяем източник на суровина.

В допълнение предвиждаме изготвяне на критерии за категоризиране на дърводобивните и дървопреработвателните фирми с цел по-правилното формиране на съответните обекти и пакети с дървесина и по-пълното им и своевременно усвояване. Критериите трябва да са достатъчно точни, ясни и добре обосновани, за да не създават условия и съмнения за ограничаване на конкуренцията, а и също да не внасят допълнителна тежест за бизнеса. Освен това, тъй като установихме, че най-слабото звено в горския сектор е дърводобивната дейност, ще търсим възможности за стимулиране и осигуряване на средства както за дърводобивните фирми, така и за създаване на „логистични звена“ към държавните горски предприятия за закупуване на техника с цел механизиране на дърводобивния процес, а също и за поддържане на горските пътища в добро състояние. Подобни възможности, макар и не в близък план, има и намеренията ни могат да се осъществят, било с кандидатстване по съответната интервенция от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони, 2023 – 2027 г. (след влизането му в действие), било със средства от фонда на държавните предприятия „Инвестиции в горите“.

– Заявихте в редица интервюта, че незаконните посегателства върху горите са с трайно намаляване в сравнение с предходното десетилетие. Какви са констатациите и главните фактори за това? Подобрена работа на контролния орган по горите – ИАГ, ли е причината, или има и други?

– По принцип посегателствата върху горите се обуславят от множество фактори. Някои от тях са свързани с общата среда, в която живеем и в която се развива страната, в т.ч. култура, благосъстояние, отношение на населението към околната среда и конкретно към горите, а други – с конкретната дейност на държавните институции в тази посока. Не е тайна, че бяха положени много усилия да бъде овладян процесът, свързан с незаконните посегателства върху горите и дивеча, и определено можем

да се похвалим с конкретни резултати. Например данните от отчетния доклад на ИАГ сочат, че през последните няколко години констатираните нарушения намаляват, като конкретно през 2021 г. установените нарушения са 16 824, с 337 по-малко от 2020 година. Значително по-съществено е намаляването спрямо 2016 г., когато броят на констатираните нарушения е 23 191, което е спад с 6367 спрямо констатираните през 2021 година.

Определено може да се каже, че констатираните по-малко нарушения и спадът в установената незаконно добита дървесина се дължат на по-добрата работа на контролните органи на ИАГ и на държавните предприятия.

Разбира се, има и трайни проблеми като например трудностите при опазването на горските територии в близост до населени места с висока концентрация на социално слабо население и с високо ниво на безработица. Голямото количество незаети щатни бройки в РДГ и незадоволителното ниво на заплащане на горските инспектори влияе на качествено осъществяване на контролните дейности от служителите. Остават нерешени и проблемите при прилагането на Закона за опазване на селскостопанското имущество. Не е достатъчен контролът от страна на регистрираните лесовъди на частна практика, които не осъществяват пълноценно своите функции по контрол, разписани в ЗГ и подзаконната нормативна уредба. Трябва да отбележа, че в много от общините няма обособени структури за стопанисване и опазване на горските територии, което пречатства нормалното управление на общинските гори – те заемат 12 % от всички горски територии у нас. Липсата на бази за съхранение на задържаните вещи също е траен проблем, на който не сме намерили адекватно решение. Не на последно място отчитаме и недостатъчна ангажираност на собствениците на имоти (физически и юридически лица) за опазването и стопанисването на горите им. Определено е необходима още много работа в тази посока и съм сигурен, че ръководството на Министерството на земеделието и Изпълнителната агенция по горите ще направим всичко, което е по силите ни, да има видими резултати в тази насока. Повишаването на публичността и прозрачността на дейността ни, работата с подрастващите и със заинтересованите страни са едни от стъпките, които ще доведат до прекратяване на негативните изявления и натиска към стопаните на българските гори.

24.06.2022 г.